

magyarozatában Királyt azért vé-
lünk meggyőzőbbnek, mert nem e-
zek felől a vonások felől, hanem a
forradalmár, a törvényen kívüli Ady
helyzete, jelleme és igényei felől in-
terpretálja őket. Másként nincs is
jelentőségük. Schöpflin esetében pe-
dig, ha abban igaza is volna, hogy
Schöpflin — a századvégi élmények
sekélyességével érkező a Nyugat
közelébe — inkább kritikus lett,
hogy korszerűbb élményhez jusson,
akkor is az volna a fontos: milyen
sikerrel járt ez az »élménycsere«.
Magyarán szólva: milyen kritikus
volt Schöpflin? Van szava erről is,
de láthatóan nem erre figyel első-
sorban. Pedig amit észrevesz, a szá-
zadvégi élmények, bizonyára meg-
könyviténék Schöpflin némely vo-
násának magyarozatát. Türelme a
konzervatív irodalom iránt, tartóz-
kodása a forradalmiságtól, amit

Hatvány és mások olykor a szemé-
retettek, talán nem független attól,
hogy a századfordulón nőtt irodal-
márrá. Abban azonban bizonyára
igaza van, hogy Schöpflin évtizede-
ken át tartó kiegyenlített munkája
mögött egy nagy hőfokú élmény e-
rejeinek kellett rejlenie.

S ha az előbbi kifogások legmeg-
győzőbb ellensúlyát keressük, Ró-
nay György teljesítményében is i-
lyesfajta élményre kellene hivatkoz-
nunk: arra, amit a Nyugat nagyjai
számára jelentenek. Schöpflint a
XX. század friss áramaiiba emelte
ez a kapcsolat, Rónaynak menedék
lehetett és mérték a kor szélsősége-
ivel szemben. Emberi és esztétikai
bázis terhesebb és védhetetlenebb
vonzalmak mögött. Pillér, melynek
ereje bizonyos. S hogy milyen mély-
re alapozott, most ennek a kötetnek
teljes világitásában látható igazán.

DÉR ZOLTÁN

KÖLTŐI REMEKLÉS

SINKA ISTVÁN: *Szigetek könyve*.
Magvető, Budapest, 1972.

Ez a posztumusz írásnak maradt ki-
tűnő munka a magyar népi írók e-
gyik jelesének önéletrajzi balladás
könyve. Ő maga a *Szigetek könyvé*-
nek nevezi; s a szigetek? ... A haj-
dú-bihari tanyavilág egy-egy szállá-
sa, tanyája, amelyen megfordult a
béres, napszámos költő, hogy a
Mumm-mezején kaszát, kapát vagy
pásztonbotot ragadjon egy falat ke-
nyérért, vagy az istálló szalmáján
töltött éjjeli szállásért. S a szállás-
adók? ... Nyomorral, a kenyértelen-
ség napi gondjaival küszködő zsel-
lérek, szikes földön kisbérülő nyomor-
onc parasztok, akikhez Sinka úgy
állított be, hogy: »Volt rajtam egy
szakadozott ing s azon belül a bú-
róm, azon belül: magányos, régi ö-

rök magam, a bűnöm«. Így került
a Sóvágó-tanyára, mely a nevét a
szikes földön kivirult, napfényben
szikrázó, minden növényi életet el-
ölő szikvidéki sóról kapta. De ezzel
az áldatlan inségtalajjal küszködő
paraszt is — tán becsületen más
neve helyett — a Sóvágó Ambrus
nevet. Aztán a Szeőke-tanya, a kun-
vágású népes Szeőke családé, mely-
nek földjén »még sarjú fű se nő,
bokor se díszlik«, s a tanyák közti
szólásban csak Éhszeg volt a neve.
Ilyen szigetei vannak a kötetnek, őt
könyvön által.

Sinka szigetei az alföldi szikes
tanyákra szorult, a falubeli nagyobb
paraszti közösségből kiesett, a sze-
gényenél is szegényebb paraszti fi-

gurák; családok, melyeknek csecsemőkorból alig felcseperedett kis emberpalántái már a mindennapi éhséggel, muhátlansággal, betegséggel ismerkednek; ahol az ótvart pipacs-mocsokkal, a gennyesedő sebet érett marhatrágyával gyógyították. Ilyen esetben embersorsokban osztozik a kis paraszti suttyó kölyök, a majdani népi költő Sinka, akit a kényszer a korai árvaság, a nem különb emberi sors, alig serdülő korban a mérhetetlen nyomor és szenvedés útszélére vet, hogy erről egyszer számot adjon nekünk.

Az az együttérzés, amellyel Sinka a fél évszázad előtti földesúri Magyarország zselléreinek sorsát e balladás könyvében, önéletrajzi munkájában lejegyezte, felér a legalaposabb szociográfiai művel. S itt kell elmondani, hogy ez a már-már korszerűtlen műfaj, a ballada hogy válhat élő-eleven írásművé, alkotássá akkor, ha témája egy alig lezárult kor emberhúsba vágó szenvedéseit, társadalmi tüneteit tükrözi.

És még valami: Sinkára jellemző, hogy — nagygazdáknál, vagy uradalmokban elszenvedett ifjúkori emberi megaláztatása, kízsákmányoltsága helyett — ezúttal a nincstelennel együtt megvívott küzdelmeit, szenvedéseit választotta emlékezéseinek tárgyául. Ezt — gondolom — két okból tehetta: előbbinek

hatalmas társadalmi-politikai irodalma van a magyar irodalomban, s e téren a már elmondottaknál többet ő sem mondhatott, viszont utóbbinak, a szegényekkel együtt viselt emberi vívódásnak Sinka lelkialkatából adódóan »poézisa« volt, s ezt a poézist emelte a sinkai ballada már-már a költői remeklés magas szintjére.

Hogy a terjedelmes kötetből Sinka Istvántól a fentiekben csak pár sort idéztem, legalább művének záró verséből ide jegyzem:

Íme, mit eddig beszéltem,
bezárom e könyvbe
önökre,
s magam ajánlom
Isten kegyébe.

Kis írás: hullt rá a szemem könnye,
bámultam érte sárga fénybe
éjjel, s nappal el, el a messzeségbe.

Albba a messzeségbe, ahova azóta maga is költözött. És itt mondom el — nagy szomorúságomra —, hogy ezzel a kiváló kortársal közös barátunk, Muhoray Mihály festőművész révén, ahova Sinka is gyakori bejáratos volt, pusztá kényelemszeretéből nem ismerkedtem meg. Így maga helyett maradt csak a Mű, mely felér az emberrel.

A tipográfiaiilag hibátlan kötet a szabadkai Birográfika munkája.

FEKETE LAJOS

RIPORTSOROZAT A NŐKÉRDÉSRŐL

FÖLDES ANNA: *A nő szerepe: főszerep.*
Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1972.

Földes Anna *Húsz év húsz regénye* című munkájával — melyben elsőként tett kísérletet arra, hogy megadja a felszabadulás utáni magyarországi prózairodalom keresztmetszetét — sejtette mostani köny-

ve megjelenését. Műfajilag *riportsorozatról* van szó, melyben mozaik-szerű egészet képeznek a mai magyar irodalom élgárdájának vallo-másai a nőkérdésről. Újságírói minősítésben kérdezett Földes Anna.